

V. 1.
1713

Index

1.	D. Jos. Volckm. Pechmann de privilegiis mulierum.	23.
2.	Ejusdem de jure venis.	24.
3.	— de Fidei. ^{supra}	26.
4.	— de fama.	27.
5.	— de Jure constituendi.	28.
6.	— — delictis poena gladii con- cendis.	29.
7.	— — jure venationis.	30.
8.	— — penitentia.	31.
9.	— — eo quod circa dies iustum est	32.
10.	— — rerum alienatione libera.	33.
11.	— — studiosorum privilegio.	34.
12.	— — jure vario.	35.
13.	— — jurisdictione egypt. & turbarum	
14.	— — onyestate.	36.
15.	— — Successione et electione in Imp. Rom. Germ.	37.
16.	— — Casibus fortuitis.	
17.	— — Austregis.	
18.	— — comodato.	38.
19.	— — jure asylozum.	39.
20.	— — privilegio.	40.
21.	— — insignibus.	
22.	— — amore.	

Wd. 66.

23. Egd. de potestate Legum Amoyen.
 24. — — Velli comertis.
 25. — — etate egypti iure et privilegio
 26. — — Augusta.
 27. — — sequentratione.
 28. — — obligationum confusione et
 29. — — resuscitatione.
 30. — — pignoreibz.
 31. — — iure asylozum.
 32. — — iurisdictione Imp. Germ. Diocesis
 33. — — Cameraci, Aulico, Rosturiensi.
 34. — — vattaria.
 35. — — iurisdictione egypti iurisdictione
 36. — — et foro.
 37. — — de fidei commissis ex causa contrafactio-
 38. — — nis per alienationem extra fami-
 39. — — liam resistentibus.
 40. — — de eo quod ius est circa optionem
 41. — — minoris heredis.
 42. — — An et quatenus Principes Comites et
 43. — — Patrones alleg. S. R. J. Staty in ditio-
 44. — — nibz suis statuta condere possint.
 45. — — de Iureconsulto.
 46. — — de iure non dicitur in ony flagis.
 47. — — Registorum.
 48. — — iure obumellatum non pignora iure

66.

1538

P

D

& A

Pr

DEO TER-OPT. MAX. AUSPICE,
DISPUTATIO JURIDICA,

DE
COMMODATO,

Quam
Magnifico, Nobilissimo, Consultissimoq; Jctorum
Ordine in Illustri Salana consentiente,

SUB PRÆSIDIO

VIRI

AMPLISSIMI, CONSULTISSIMI, ATQ; UÆ
EXCELLENTISSIMI

DN. JOHANNIS VOLK.

Bechmans / J. U. D. Famigeratissimi, Curia Provincia-
lis Saxonica, quæ Jenæ est, Advocati Ordinarii gravissimi,

Patroni ac Præceptoris sui omni honoris &
observantia cultu etatè prosequendi,

Publicæ disquisitioni submittit

In Auditorio Jctorum,

Ad diem Martii

MICHAEL HENCKELIUS,

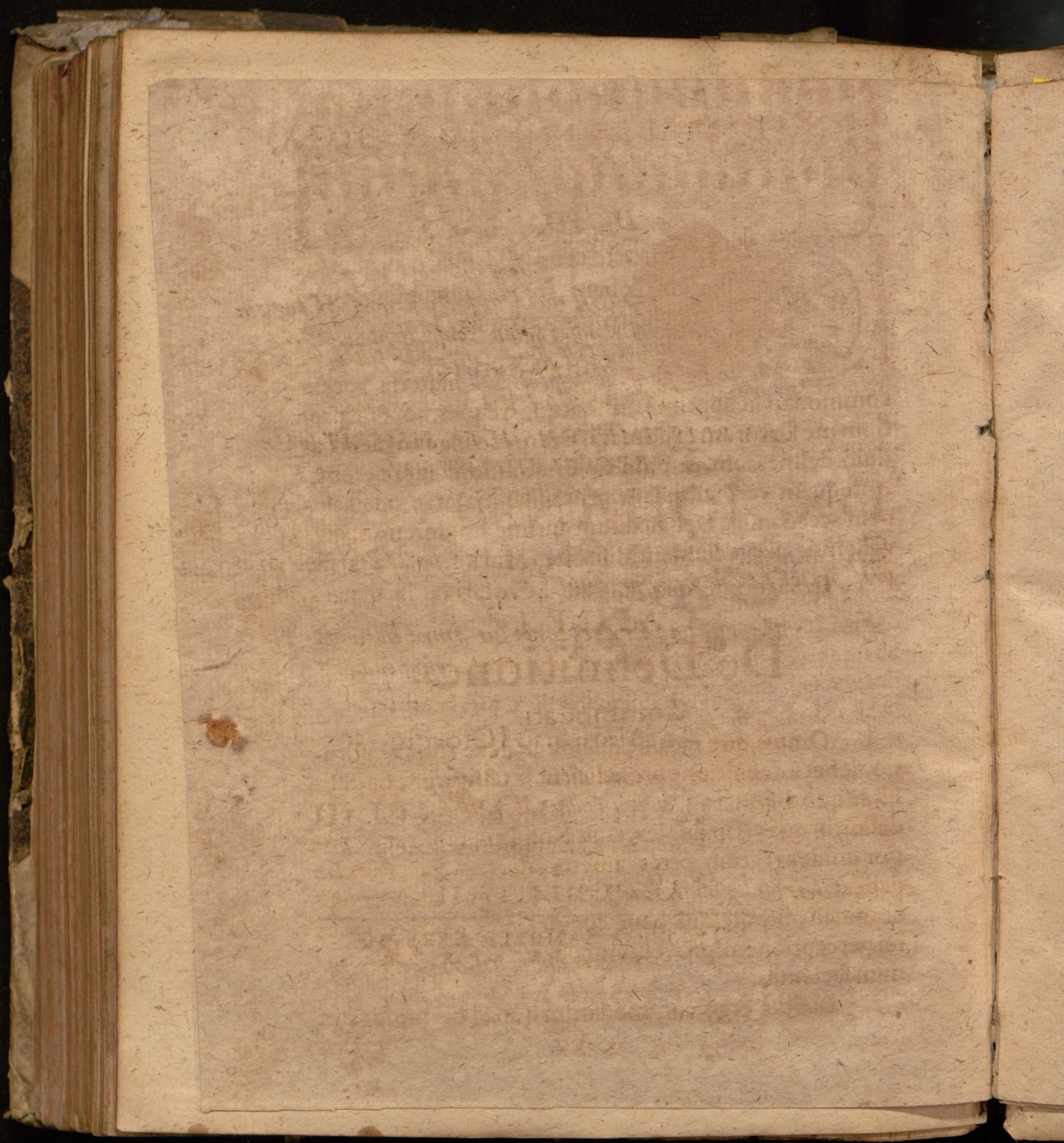
Ilmenâ-Thuringus, Aut. & Resp.

ANNO

ACADEMIÆ IVBILÆO.

Typothetâ SAMUELIS KREBSIO.

D. D.

Cum quotidiana, & quæ in vitâ civili usum habent frequentem pleniùs sint attingenda & pertractanda, ut docet Paulus in l. 25. pr. ff. de liber. legat. & Ulpianus in l. 1. pr. ff. de suspect. tut. materia autem commodati sit apprimè utilis, atque frequens, operæ pretium me facturum existimavi, si eam pro ingenii mei modulo delinearem, & publicæ disquisitioni subjicerem. Antequam verò ad ipsam propositæ materiæ tractationem accedamus, Dei auxilium intimè imploramus, quò velit huic labori clementissimè benedicere, l. 2. C. de Offic. pref. prat. l. 1. C. de vet. Jur. enucl.

CAPUT I.
De Definitione
Commodati.

1. Omnis, quæ ratione suscipitur, de re aliqua institutio, debet à definitione proficisci, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputetur, inquit Tullius lib. 1. Offic. Cum verò definitio quævis sit duplex, cum Nominis, tum rei, & posterior quidem rerum, prior tamen verborum tractatio esse debeat, l. 17. de legib. l. 1. pr. de J. & J. ideoque à definitione nominali, utpotè quâ benè cognitâ, eò meliùs in ipsius rei perceptionem provehimur, Scal. Exercit. 1. sect. 1. initium faciemus.

2. Dicitur ergo commodatum quoad Etymologiam
A 2 gram-

grammaticam à commodare, logicè verò quasi cum modo datum, i.e. sub certa utendi forma & ratione, l. 17. §. 3. ff. b. t. Wesenbec. in parat. vel quasi ad commodum utentis datum Sneid. in Inst. b. t. n. 2. Trentl. volum. 1. Disput. 24. tb. 1. lit. G.

3. Perspectâ jam Etymologiâ necessum est, ut etiam quadam de Homonymia hujus vocis annotemus. Accipitur autem vox commodati dupliciter, vel materialiter pro re commodata, vel formaliter pro contractu, & tunc iterum, vel generaliter pro concessione rei ad usum, & commodatum dicitur, quasi alterius commodo datum, in quâ generaliori significatione etiam mutuum commodatum appellari potest. l. 2. C. de his qui ex publ. rat. mut. accep. l. 1. C. Theodos. quod jussu. Nobiliss. D. Habn in Comment. ad Wesenbec. not. XIII. de reb. cred. ita quoque Cic. in Orat. ad Verr. 5. usurpat, ubi dicit: Commodasti tritici modios sexaginta. Vel specialiter pro concessione rei ad certum modum utendi, & dicitur commodatum, quasi cum modo utendi datum, & hæc posterior acceptio est hujus loci.

4. Nominis explicationem excipit nunc ipsius rei definitio. Definitur autem commodatum in specie sic dictum, quod sit Contractus realis, quo res gratis certi usus causa utenda, & eò finitò in specie reddenda traditur. Magnif. & Nobiliss. D. Franzkius Jctus accuratissimus in Comment. ad ff. n. 8. b. t.

5. Generis vicem sustinet contractus realis. Contractus autem sumitur dupliciter: 1. generaliter, ut denotet quemvis actum, ex quo civilis obligatio oritur. l. 20. ff. de Judic. 2. specialiter, pro conventionem habente propriam vim, atque efficaciam civilem obligationem, & actionem producendi. l. 7. §. 1. ff. de pact. Ampliss. atque Excell. Dn. Praeses, Fautor atque Praceptor meus aeternum devenerandus in dicta-

dictatis ad Wesenbec. parat. de pact. In qua posteriori signi-
ficatione hic accipitur.

6. Dicitur realis, quia ad ejus essentiam præcisè re-
quiritur, ut accedat actualis rei traditio, ex commodato
enim nisi traditâ acceptaque re non nascitur obligatio.
l. 1. §. 3. ff. de Oblig. & act. §. 2. Inst. quib. mod. re contr. oblig.
Hotoman. in comment. Instit. ad d. §. 2. Conventio igitur
de re danda non sufficit, sed rei traditio obligationem in-
ducit. *Donell. 14. Comment. c. 2.*

CAPUT II. De Personis commo- datum contrahentibus.

1. Celebratur hic contractus inter commodantem
seu illum, qui rem utendam tradit & commodatarium
seu illum, cui res utenda conceditur actuali rei traditione
intercedente, adeoque commodans, & commodatarius
causam efficientem commodati constituunt, quatenus
ille huic rem prævio de rei concessione consensu tradit,
& certum utendi modum præscribit.

2. Ineunt autem hunc contractum omnes, qui sunt
intellectu præditi, & plenum consensum quoad sui obli-
gationem addere possunt. *l. 1. §. 3. ff. de pact. l. 55. ff. de Ob-
lig. & act. Bocer. class. 2. disp. 11. tb. 4.* Promiscuè igitur hunc
contractum celebrare quivis potest, non attento discri-
mine sexus, aut potestatis sive patriæ sive dominicæ: Un-
de mulier æque est habilis ac masculus. *l. 24. §. 6. solut. ma-
trim. dos quemad. pet. l. 3. C. b. t. tam filiusfam. quàm pater-
fam. l. 39. ff. de Oblig. & act.* Servus proinde ac dominus,
etiam ipsò dominò ignorante & invito. *l. 14. ff. eod. tit.*
nec modò bonæ fidei possessor, sed etiam fur sive prædo.

l. 15. l. 16. ff. b. t. Item qui usumfructum, habitationem vel aliam servitutem habet. *l. 1. §. 1. ff. b. t. l. 8. §. 5. de precar. §. 1. Inst. de Usu & habitat.* Pupillus tutoris autoritate accedente. *l. 9. pr. ff. de auct. & consens. tut. l. 1. §. 2. b. t. l. 43. de Oblig. & act.*

3. Haecenus de personis, quæ licitè hunc contractum ineunt, superest igitur, ut videamus de iis, quæ commodare prohibentur, ad illarum censum referuntur 1. *infantes*, utpotè omni intellectu destituti. *§. 9. Inst. de Inutil. stipul.* 2. *Furiosi*, qui in continuo furore sunt omnique carent intellectu. *l. 14. de Offic. Presid. arg. §. 8. Inst. de inutil. stipul.* si enim dilucida habent intervalla, tempore intermissi furoris, commodatum celebrare non prohibentur, quia cessat causa prohibitionis. 3. *Prodigi*, quibus decretò Magistratùs bonis interdictum est. *l. 1. pr. l. 16. §. 1. de curat. furios. l. 6. ff. de verb. oblig. l. 12. in fin. ff. de tut. & rat. distrab. l. 40. de R. J.* 4. *Pupilli*, neglectà tutorum, quos habent, autoritate, ad hunc effectum, ut teneantur actione commodatù contrarià. *l. 1. §. 2. ff. b. t.* nisi locupletiores facti fuerint, vel dolo quid in re commodata commiserint. *l. 2. ff. de fidejuss. l. 41. ff. de dol. mal.* tunc enim efficaciter conveniuntur, in quantum locupletiores facti sunt. *l. 3. pr. ff. b. t.* Denique 5. ipse etiam dominus rem propriam commodatò accipere nequit. *l. 45. ff. de R. J. l. 15. ff. de pos.* quia is, cujus res est propria, sibi illam animo domini possidet, ac proinde alterius nomine in eadem possessione esse non potest. *arg. l. 3. §. 19. ff. de acquir. possess. Henric. Haenon. lib. 3. disput. 7. ad l. 45. ff. de R. J.*

CAPUT III.

De Objecto.

1. Perlustratis jam personis, ordo postulat, ut dispiciamus

27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

STATUS ETIAM DE OBJECTO seu materia commodati. Ob-
jectum autem non sunt res fungibiles, siue res, quæ uten-
do consumuntur, sed corpora & ejusmodi res, quæ usu
non absumentur. *l. 3. §. ult. ff. b. t.* Ratio est, quia commo-
datum non transfert dominum, sed solùm usum & finitò
usu ipsa res restituenda est: Si autem res fungibilis com-
modatur, non ut fungibilis in hunc contractum venit,
sed ut corpus sine consumptione, aut pompæ vel ostenta-
tionis gratia, ad usum adhibendum, cùm aliàs usu pro-
priò, verò ac non simulatò absumeretur. *l. 3. §. ult. l. 4. ff.
b. t. Nobiliss. atque Excellentiss. D. Struvius Jctus solidissimus,
Fautor, Præceptor atque Promotor atatem colendus Exercit.
ad ff. 19. th. 4.*

2. Veniunt autem in hunc contractum non solùm
res mobiles, *v. c. vehiculum l. 5. §. 15. ff. b. t. carruca l. 17.
§. 4. b. t. equus, servus, l. 5. §. 7. & 13. b. t.* sed etiam soli seu
immobiles. *l. 1. §. 1. ff. b. t. §. 5. Inst. de Usu & habit. ut & in-
corporales. d. l. 1. §. 1. ff. b. t. l. 8. §. 5. l. 15. §. 2. ff. de precar. Non
obst. l. 17. de præscript. verb.* Deinde non minùs res alienæ
quàm propriæ in commodatum veniunt. *l. 15. l. 16. ff. b. t.
junct. l. 8. 9. eod. tit. adde Bachov. Disp. 24. th. 1. lit. C.* Com-
modatum enim non est contractus dominii translativus,
sed tantùm hoc agitur, ut inter commodantem & com-
modatarium obligatio nascatur, ad quod res aliena æquè
apta atque commoda est, quàm propria. Propriæ autem
quatenus tales ipsi domino commodatò dari non pos-
sunt. *Conf. c. 2. n. 3.* Notanter dicitur quatenus propriæ,
nam si res sit oppignorata, aut alius ejus possessionem ha-
beat, nihil obstat, quò minus commodatarius eam acci-
pere possit, respectu possessionis penes alium existentis.
arg. l. 6. §. fin. ff. de precar. l. 28. ff. de acquir. vel amitt. possess.

3. Aliter verò se res habet *Jure Saxonico Land Rechte
lib.*

lib. 2. art. 60. ubi possessio vel Dominium transire videtur
in commodatarium, quando traditur, si Commodatarius
rem sibi commodatam tertio alicui vendat, aut quovis
modò alienet, ipsum dominum commodantem nullam
habere actionem contra tertium possessorem, in quem rei
commodatæ alienatio facta est, sed oportere eum agere
contra commodatarium. Quem textum quidem *Matth.
Coler. in decis. Germ. decis. 7. n. 7.* ita accipiendum esse exi-
stimat, quatenus scil. ille tertius, in quem alienatio rei
commodatæ facta est, fuerit in bona fide & rem alienam
esse ignoraverit. Verùm nos sententiam *Zobel. in different.
Jur. Civ. & Saxon. part. 2. different. 32.* amplectentes dici-
mus hoc loco *Jus Saxon.* esse irrationabile & quandam ab-
surditatem fovere. 1. quia actus non potest operari contra
intentionem agentium, at in commodato non hoc agitur,
ut dominium transferatur vel possessio. §. 5. *Inst. de Inter-
dict. l. 8. b. t.* 2. exinde etiam sequeretur casum fortuitum
in hoc contractu pertinere ad commodatarium. Neque
explicatio *Coleri* rectæ rationi convenit, quia commoda-
tarius est in mala fide, & nemo potest dominium & pos-
sessionem in alium transferre, quam ipse non habet. *l. 60.
de acquir. rerum Domini.* Deinde verum dominium ma-
net apud commodantem. E. vindicare potest. *l. 23. de
R. V. Confer. Nobiliss. Dn. Habn. Comment. ad Wesenbec.
N. 7. b. t.*

CAPUT IV.

De Forma Commodati.

1. Forma Commodati est duplex, alia *generalis*, alia
specialis. *Generalis* consistit in actuali rei commodatæ præ-
statione. §. 2. *Inst. quib. mod. re contr. Oblig. item l. 1. §. 3. de
Oblig. & act.* Proinde si solum convenerit de re commo-
datò

24
datò danda, nec statim accedat rei traditio & acceptatio
nulla ex hoc contractu obligatio inducitur. *Donell. 14. Com-
ment. c. 2.* Differt igitur in hoc à contractibus consensuali-
bus, utpote in quibus actualis rei traditio non est præcisè
necessaria, sed modò requiritur, ut partes in id, quod agi-
tur, consentiant.

2. Forma specialis in quatuor requisitis consistit,
quorum primum est, gratuita rei concessio. §. 2. *Inst. quib.
mod. re contr. oblig. l. 17. §. 3. ff. de præscript. verb. l. 5. §. 12. ff. b. t.*
Commodare enim est officii & liberalitatis. *l. 17. §. 3. b. t.*
mercede verò interveniente tollitur beneficium, tollitur
gratia. *l. 1. §. ult. mandat.* Proinde si merces pro usu rei
datur, aut constituitur, non commodatum sed locatio est.
d. §. 2. Inst. quib. mod. re contr. oblig. Differt igitur in hoc
à locatione conductione. Honorarium tamen aliquod
pro remuneratione præstiti officii commodator accipere
haud prohibetur, cum gratuitorum contractuum natu-
ram non immutet. *l. 6. pr. ff. mandat.*

3. Secundum requisitum est certus & determinatus
utendi modus. *l. 5. §. 8. l. 18. §. 3. ff. b. t. §. 2. Inst. quib. mod.
re contr. oblig.* Modum autem utendi ille præscribe-
re potest, qui beneficium tribuit. *d. l. 17. §. 3.* Et hæc
notà distinguitur 1. à contractu pignoris & contractu de-
positi, in quibus res non usus, sed securitatis aut custodiæ
gratia restituenda traditur. Deinde precarium, licet aliàs
commodato simile dicatur in *l. 1. §. 3. ff. de precar.* quia
utrobique res gratis utenda. *l. 17. §. 3. b. t. l. 14. ff. de precar.*
& ut plurimum ad utilitatem accipientis conceditur. *l. 5.
§. 2. tit.* Differt tamen ab ipso cum in aliis, tum etiam ma-
ximè in hoc, quòd in commodato usus est certus & deter-
minatus, in precario verò incertus & infinitus. *l. 1. ff. de
precar. l. 5. §. 8. l. 10. §. d. l. 17. §. 3. in fin. ff. b. t.* Unde etiam

B

Domi-

Domino pro lubitu, nullâ obstante temporis adjectione precarium revocare licet. *l. 1. l. 2. §. 2. l. 12. pr. ff. de precar.* quod tamen cum aliquo temporis laxamento ex æquo & bono est accipiendum, ne quis sub prætextu liberalitatis damnum sentiat, quod ex quantitate rei, quæ præcario rogatur, æstimandum est. *Magnif. D. Frantz. Comment. ad ff. n. 18. b. t. Confer. Covarr. 3. variar. resolut. 15.*

4. Denique exinde etiam hoc fluit, quòd, si commodatarius re commodatâ aliter utitur, quàm convenit, sive ad aliam rem, sive diutiùs aut longiùs id faciat, furtum committat. *l. 5. §. 8. l. 14. ff. b. t. l. 40. l. 71. ff. de furt. §. 6. Inst. de oblig. quæ ex delict. nasc.* nisi existimet, se non invito Domino id facere. *l. 67. pr. ff. de furt.* In dubio tamen præsumi debet, Dominum contradicturum esse. *l. 48. §. 3. ff. de furt. cum nemo res suas facile jactet. l. 25. pr. ff. de probat.* Aliter verò se res habet Jure Saxonico, quò hoc in casu commodatarius furti non tenetur. *Land Reche lib. 3. artic. 22. Reinbard. part. 1. different. Jur. Saxon. 24.* Sed ad interesse duntaxat obligatur. *d. artic. 22.*

5. Tertiò ad formam hujus contractus requiritur, ut commodatarius eandem in specie sive individuo rem, quam utendam accepit, commodanti restituat. *l. 2. pr. ff. de R. C. §. 2. Inst. quib. mod. re contr. oblig. l. 1. §. 15. ff. de oblig. & act.* ratio est, quia per commodatum non transfertur dominium, sed commodans & possessionem & proprietatem rei commodatæ retinet, unde etiam commodatarius de ipsa re in specie restituenda tenetur. *dd. et.* Secus verò est in mutuo, utpote in quo res fungibilis ita tradenda est accipienti, ut dominium ejusdem in eum transferatur. *pr. Inst. quib. mod. re contr. oblig. l. 2. §. 2. l. pen. ff. de reb. cred.* Indeque accipiens obligetur, ut res eadem in genere tantùm in eadem quantitate & qualitate reddatur,

22
tur, *d. pr. Inst. quib. mod. re contr. oblig. l. 2. l. 3. l. 30. ff. de reb. cred.* quamvis ea apud debitorem casu fortuito perierit. *l. 11. C. de reb. cred. §. 2. Inst. quib. mod. re contr. oblig.* quia debitor rei mutuatae factus est dominus & non debetur species, sed genus, quod interire non potest. *Bald. in d. l. 11. Commodatarius verò, quia res commodata ejus non fit, eandemque in specie restituere tenetur, casum fortuitum non praestat. l. 18. h. t. vid. infra c. 5. n. 3.*

6. Quartum requisitum consistit in eo, ut res commodata finito usu & tempore restituatur, *l. 17. §. 3. l. 5. pr. ff. h. t. l. 3. C. h. t.* sive hoc tempus sit verbis expressum, sive tantum temporis tacite subintellectum, quantum usus rei praestitutus postulat. *d. l. 17. §. 3.* Quae adjectio hunc habet effectum, ut tempore elapso commodatum avocari possit. *d. l. 17. §. 3. l. 5. pr. ff. h. t.* quamvis commodatarius re commodata nondum sit usus. *arg. l. 17. §. 2. h. t. l. 203. ff. de R. J.* Quod etiam obtinet, etiamsi commodatarius propter adversam valetudinem, vel aliud quoddam obstaculum illa uti non potuerit, & extra culpam sit. *Bart. in l. 15. §. 3. n. 6. h. t.* Dominus enim agit de damno vitando, ne diutius, quam sibi placuit, usu rei suae careat; commodatarius verò de lucro faciendo, ut sibi re aliena uti liceat; talis itaque contingens casus magis officere debet commodatario quam domino. *l. 11. §. 6. de minor. Magnif. D. Frantz. Comment. ad ff. n. 19. h. t. Magnif. ac Nobiliss. D. Richt. tract. de contract. disput. 4. th. 1. lit. D.*

7. Haecenus de iis, quae ad substantiam hujus contractus pertinere videntur, adjiciemus nunc etiam accidentalibus, ad quae potissimum referenda veniunt pacta, quibus subinde commodatum informatur. Horum verò alia sunt licita & permissa, alia illicita & prohibita. E numero verò pactorum permissorum sunt. 1. Ut res certò

locò & tempore restituatur, quod hunc habet effectum, ut in æstimando damno ob rem non sic redditam & ejus ratio habeatur. *l. 5. pr. ff. b. t.* 2. Huc etiam pertinet, si conventum sit inter partes contrahentes de casu fortuito præstando, qui prævideri non potest, aut cui præviso non potest resisti. *l. 1. C. b. t. l. 18. pr. ff. b. t. l. 1. C. depos. l. 6. C. de pign. act. l. 7. §. 15. de pact. l. 39. ff. mandat.* quia aliàs regulariter à nullo præstatur, ac res perit suo domino. *l. 23. de R. J. l. 9. C. de pign. act. l. 18. pr. ff. b. t. §. ult. Inst. quib. mod. re contr. oblig. l. 32. ff. de negot. gest. l. 1. C. b. t. & passim.* Unde nullum omninò est dubium, quin inter accidentalia hujus contractus rectè referri possit. 3. Quando pactum intervenerit ne culpa præstetur. *l. 5. §. 2. & 10. ff. b. t. d. l. 23. de R. J.* 4. Si res æstimata data sit. *l. 5. §. 3. l. 18. pr. ff. b. t.*

8. Ad pacta illicita refertur, quando convenerit, ne dolus præstetur, quia illa conventio bonæ fidei honestisq; moribus refragatur, idèoque non est permittenda. *l. 17. pr. ff. b. t. l. 23. de R. J. l. 1. §. 7. ff. depos. l. 27. §. 3. & 4. ff. de pact.* De præterito autem dolo pacisci & actionem quæsitam remittere, non est prohibitum. *l. 7. §. 14. d. l. 27. §. 4. ff. de pact.*

CAPUT V.

De Fine.

Perspectâ jam commodati formâ, paucis etiam ejus finem attingemus, omnia enim ex fine, cujus gratia fiunt, dijudicari debent. Est itaque finis hujus contractus, ut communicatò rerum usu hominum necessitatibus subveniatur. *Wesenbec. in parat. n. 6. b. t.* Impossibile enim est, ut quilibet sibi ipsi res, in hac ærumnosa vita necessarias comparare queat, tum propter rerum varietatem tum propter æstimationem. Ideoque adinventum est bene-

beneficium hocce commodati, ut indigentia hominum
in necessitate subinde constitutorum subveniatur.

CAPUT VI. De Obligationibus commodati.

1. Obligatur itaque ex hoc contractu principaliter
ille, cui res utenda conceditur, ad rem commodatò da-
tam finitò usu & tempore elapsò, [quod vel expressè ad-
jectum vel ad usum rei præstitutum necessarium colligi-
tur] eandem in specie seu individuo reddendam. *l. 5. pr.
l. 17. §. 3. b. §. 2. Inst. quib. mod. re contr. oblig.* & quidem non
factam culpà ipsius deteriore. *l. 3. §. 1. h. t.* si enim com-
modatarius re commodata usus sit in eam rem, in quam
utendam accepit, nec ulla culpa intercesserit, veluti si
equus usque ad certum locum utendus datus in ipso iti-
nere deterior factus sit sine culpa commodatarii, tunc
non tenetur. *l. 10. pr. l. ult. b. t. Vinn. ad §. 2. Inst. quib. mod.
re contr. oblig.*

2. Ex dictis jam facilè colligere est, in re commodata
[ejusdemque accessorio. *l. 5. §. 9. ff. b. t.*] damna dolo, cul-
pà non tantum lata & levi, sed etiam levissimà commo-
datarii commissa præstanda esse. Et hæc culpa levissima
regulariter in hoc contractu præstanda est à commoda-
tario, ejus enim causà regulariter commodatum contra-
hitur. *l. 5. §. 2. l. 18. ff. b. t. l. 23. de R. J.* Quoniam autem
contra commodatarium lex præsumit. *arg. l. 6. §. 9. ff. de
Edend.* ideoque ille diligentiam suam probare tenetur,
maximè in casibus, qui cum culpà conjuncti esse solent.
*Vinn. in Comment. ad §. 2. Inst. quib. mod. re contr. oblig. Pe-
retz. Pralect. in Cod. n. 12.*

3° Quoniam autem hic contractus non semper lo-
lius commodatarii [quod tamen plerumque fit. *l. 5. §. 2. b. t.*] sed quandoque solius commodantis, quandoque et-
iam utriusque contrahentis gratia celebratur, ideo etiam
non semper levissima culpa est præstanda. Nam si res ac-
cipientis solùm gratia commodatò datur v.g. si quis spon-
sæ vel uxori, quò honestiùs ad se deduceretur, commodet,
dolus & lata tantùm culpa præstat. *d. l. 5. §. 10. l. 10. §. 1. ff. b. t.* Deinde si utriusque contrahentis causa contractus sit
initus, puta si socius socio vasa argentea, quibus in com-
muni convivio opus habet, commodet, contrahentes sibi
invicem levem culpam præstant. *l. 18. pr. vers. at si utri-
usq. ff. b. t.*

4. Casus fortuitus est commodantis, ut domini. *l. 5. §. 4. §. 7. l. 17. §. 1. l. 20. ff. eod. tit. Limitatur I. Nisi expressè inter contrahentes convenerit, ut casus præstetur. l. 1. C. b. t. l. 18. pr. ff. eod. tit. l. 1. C. de pos. l. 6. C. de pign. act. quamvis casus, qui contingere possunt in specie non sint expressi. Et qui se omni periculo subjicit, omnes casus indistinctè præstare tenetur. arg. l. 15. §. 2. ff. locat. conduct. l. 78. §. fin. de contrah. empt. Nobiliss. D. Struvius Exercit. 14. ad ff. th. 43. II. Si in damno fatali res proprias prætulit commodatis. *l. 5. §. 4. in fin. ff. b. t.* III. Si dolus vel culpa commodatarii casui causam dederit. *l. 5. §. 4. §. 7. b. t. l. 1. §. 4. ff. de oblig. §. act. l. 5. l. 9. C. de pign. act.* IV. Si mora casum præcesserit. *c. unic. §. de commodat. l. 12. §. 3. de pos. l. 2. C. de peric. §. commod. rei vend. l. 8. §. 6. ff. de precar.* Excipitur 1. nisi quis habeat justam causam retinendi. *arg. l. 21. de usur.* 2. Si eodem modo res, etiamsi domino fuisset restituta, apud ipsum periisset. *l. 14. §. 1. ff. de pos. l. 23. ff. de V. O.* V. Si res æstimata data fuerit. *l. 5. §. 3. ff. b. t. l. unic. §. 9. in fin. C. de rei uxor. act. l. 5. l. 10. de Jur. dot. licet in specie**

549
specie de æstimatione præstanda nihil convenerit. *Magnif. D. Frantzke. in Comment. ad ff. n. 44. b. t. Bachov. disp. 24. tb. 3.* Huc etiam pertinet damnum injuriã ab aliis illatum, quod, quò minùs inferretur, nullã curã ac diligentia potest caveri. *l. 19. b. t. l. 31. de act. empt. l. 41. ff. locat. cond.*

5. Denique hïc etiam quæri solet, an commodatarius culpa, à nuncio, cui rem ad commodatorem perferendam tradidit, commissã teneatur? *Disting.* aut enim ipse commodator elegit vel misit aliquem, per quem res ad ipsum perferretur, & culpa ipsius erit commodatoris. *l. 10. §. 1. in fin. l. 12. §. 1. ff. b. t.* aut commodatarius, cui voluit, rem ad commodantem perferendam commisit, & ipse quoque, si sui causa commodatum accepit, culpam præstabit, quod non tam idoneum hominem elegerit, ut rectè ad dominum perferri possit. *d. l. 10. in fin. l. 11. l. 12. §. 1. ff. b. t.* Si verò tam idoneo servo dedisset rem ad dominum referendam, ut non debuisset quis existimare futurum, ut à quibusdam malis hominibus deciperetur, commodatarius est extra culpam, & detrimentum erit commodantis. *l. 10. ff. b. t. Scotan. Disput. 32. tb. 17.*

6. Secundariò verò & accidentaliter ex hoc contractu obligatur commodans commodatario ad damna, quæ ex re commodata passus est, resarcienda, vel ad impensas in rem commodatam factas refundendas. Damna autem incurrit commodatarius. 1. Si usum rei commodatæ intempestivè auferat vel re commodatã eum planè non patiat uti. *l. 17. §. 3. b. t.* licet quidem ab initio commodatum sit liberæ voluntatis, tamen ex postfacto fit necessitatis & tenetur commodans liberum usum præstare, ad quem res commodata destinata est. *d. l. 17. §. 3.* nemo enim potest consilium suum mutare in alterius injuriam. *l. 25. ff. de R. J.* Nisi ipsemet re sua indigeat, semper enim
subest

subest hæc tacita conditio. Justitia enim suum cuique ita tribuit, ne distrahatur ab alterius justiori petitione. *l. 32. ff. depos.* & jus est justo melius. *Arist. lib. 5. Ethic. c. 14.* Ubi tamen distinguendum est, aut enim prævidit, se ipsum re commodatâ postmodum indigere, & repetere nequit, quia censetur, illud incommodum subire voluisse in gratiam commodatarii: aut non prævidit, & revocare potest, nam commodans in contractu hoc gratuito non præsumitur adeo liberalis fuisse, ut officeret propriis necessitatibus *vid. Nobiliss. Dn. Hahn. Comment. ad Wesenbec. n. XI. 2.* Si scienter res vitiosas commodaverit, indeque commodatarius damnum passus sit, v. g. si quis vasa vitiosa aut servum furem scienter commodaverit, qui postea commodatario furtum fecit. *l. 17. l. 18. §. pen. l. pen. ff. h. t. l. 31. ff. de pign. act.* Huc quoque pertinet quaestio, an latâ culpâ rem vitiosam commodans teneatur ex obligatione secundaria? *Bachov. ad Treutl. disput. 24. th. 4. lit. C. affirmat,* ex hac ratione, quod lata culpa dolo comparetur, & satis habeatur pro sciente, qui in lata culpa est, quæ sententia quoad rigorem juris quidem vera est. Verùm contraria nobis videtur æquior, quia ignorans rem vitiosam commodavit, ideoque excusandus est, quòd circa doli interpretationem nos oporteat remissius versari. *l. 61. §. 6. ff. de furt.* Quod autem lata culpa dolo æquiparetur, id verum est maximè in eo, qui tenetur aliquid præstare ex contractu, unde ipse etiam utilitatem habet; Iniquum autem videtur hoc casu, ubi vitium rei ignoravit commodator, ipsi officium suum damnosum esse debere, cùm etiam commodatarius in rei commodatæ bonitatem diligenter potuisset inquirere. *Nobiliss. Dn. Hahn. ad Wesenbec. n. 12. h. t.*

CAPUT

350

CAPUT VII.
De Actionibus
commodati.

1. Denique ad obtinendum id, ad quod contrahentes sunt obligati, & quod ex hoc contractu ipsis debetur, datur actio commodati duplex, una dicitur directa, quia ab initio statim ex commodato nascitur, ac per eam petitur id, quod principaliter in hunc contractum deductum est, vocatur etiam principalis & rectum commodati iudicium. *l. 18. §. fin. ff. h. t.* Altera vocatur contraria, quia quasi ex post facto & per accidens ex commodato datur, ex æquitate scil. ut indemnitati commodatarii consulatur, vetuti si necessarias in rem commodatam impensas fecerit, aut per causam rei damnum passus sit, quas impensas refundi, damnumque resarciri æquum est. *l. 17. §. 3. l. 18. §. 2. l. pen. ff. h. t. Vinn. Comment. ad §. 2. Inst. quib. mod. re contr. oblig. n. 2.*

2. Directa itaque actio commodati competit illi, qui rem commodatam dedit, licet ipse non fuerit dominus rei commodatæ, ut prædo, fur. *l. 15. l. 16. ff. h. t.* adversus commodatarium ejusque heredes, ita, ut si plures sint, unusquisque pro ea parte, quâ heres est, conveniatur, *l. 3. §. 3. ff. h. t.* nisi unus habeat potestatem totius rei restituendæ. *d. l. 3. §. 3.* aut ex suo facto conveniatur. *l. 17. §. 2. ff. h. t.* Si duobus vel pluribus res indivisè sit commodata, singuli, quia instar correorum debendi sunt, in solidum tenentur, tum quoad obligationem primitivam, quæ initio ad rei restitutionem contrahitur, tum etiam quoad obligationem secundariam, quæ contrahitur ex postfacto ratione doli vel culpæ: Unius tamen solutione reliqui liberantur.

C

l. 5.

l. 5. §. ult. b. t. l. 1. l. 43. l. 22. ff. depos. l. 13. C. locat. Nobiliss. Dn. Struve Exercit. ad ff. 19. th. 9. Dn. Carpzov. 2. c. 26. Definit. 14. Scoran. Disput. 32. th. 8. Non obstat l. 21. §. 1. ff. b. t. ibi enim periculum inter commodatarios est divisum, & commodans non singulorum fidem est secutus, sed ambo- rum simul, adeoque actio commodati non datur adver- sus singulos in solidum, sed adversus duos pro parte. Magnif. Dn. Frantz k. comment. ad ff. n. 18. b. t. Nobiliss. D. Hahn ad Wesenbec. n. 10. b. t.

3. Datur autem actio directa ad id, ut usu finitò aut tempore præscriptò elapsò res commodata restituatur, §. 2. *Inst. quib. mod. re contr. oblig.* unà cum accessio- nibus v. c. equam cum pullo, servum cum lance. *l. 5. §. 9. & 13. ff. b. t. l. 14. §. 15. ff. de furt. fundum cum fructibus. l. 38. §. 10. & 15. ff. de usur.* Quamvis de his in contractu nihil expressè conventum sit, tamen quia solus usus concessus, & contractus hic est bonæ fidei, meritò in eam venit, quod alterum alteri ex æquo & bono præstare conveniat. Unde in repetendo accessorio non opus est rei vindicatione, sed hæc actio sufficit. *Magnif. Dn. Frantz k. comment. ad ff. n. 38. b. t.* Et quidem restituenda est integra, non facta [dolò puta, vel culpa commodatarii] deterior, nam res quæ deterior redditur, reddita non censetur. *l. 3. §. 1. l. 10. pr. ff. b. t.* Si verò res deterior facta, restituenda est cum eo, quod interest commodantis, rem non fuisse deteriora- tam. *l. 3. §. 1. ff. b. t.* & commodans rem suam deteriora- tam recipere tenetur. *arg. d. l. 3. §. 2.* Nisi i. res, ita sit de- riorata, ut non expediat commodanti, rem amplius ha- bere, hoc enim casu summa ratio svadet, æstimationem rei integræ à commodatario præstandam esse. *Bachov. ad Treutl. vol. 1. disput. 24. th. 2. lit. E. Nobiliss. Dn. Hahn. ad We- senbec. n. 10. b. t.* 2. Si à Judice æstimatio rei commoda-
tata

351.
tata facta fuerit, quæ hunc habet effectum, ut re deteriorata pretium solvatur, ut refert Magnif. Dn. Richter tract. de Contract. Disput. 4. th. 1. lit. G.

4. Sin res commodata planè peremta aut amissa est, æstimatio rei præstanda venit, nec invito domino res similis obtrudi potest. l. 17. §. fin. ff. b. t. æstimatio autem permittitur iudicis arbitrio, & in ea, sicut in cæteris bonæ fidei iudiciis tempus rei iudicatae spectandum est. l. 9. §. 2. b. t. Hoc autem accipiendum est de casu, quò res post litis contestationem perit, nam si ante litem contestatam perit, juramentò in litem res æstimatur, quia Iudex sine iurisjurandi delatione rem quæ non extat, æstimare non potest. l. 5. §. ult. ff. de in lit. jur. Bachov. ad Treutl. disput. 20. thes. 13. Si verò casu fortuito res peremta sive deterior facta est, liberatur commodatarius. l. 5. §. 4. § 13. b. t. l. 18. de peric. § commod. rei vend. l. 19. de oblig. § act. vid. supr. c. 6. n. 4.

5. Cum actione directa concurrit quoque ob rem deterioratam actio L. Aquiliae. l. 18. §. 1. ff. b. t. hâc tamen prius intentatâ prorsus tollitur actio commodati, non contra. l. 34. §. 2. ff. de oblig. § act. Deinde ob mutatum rei commodatæ usum commodatarius etiam actione furti conveniri potest. l. 5. §. 8. b. t. quod tamen secundum distinctionem §. 7. Inst. de oblig. quæ ex delict. nasc. item l. 76. pr. ff. de furt. intelligendum est. Et plures aliæ, quas refert Just. Mejer Colleg. Argent. b. t. th. 16.

6. Sequitur actio commodati contraria, & datur commodatario adversus commodantem ejusq; heredes. l. 5. §. 8. l. 17. §. 1. § ult. l. 2. pr. ff. b. t. ad id, ut solvatur, quod interest commodatarii, rem commodatam ante expletum usum sive tempus præterlapsum, non fuisse ablatam vel subtractam, aut non fuisse vitiosam, ubi tamen requiritur,

ritur, ut scienter rem vitiosam commodaverit. *l. 17. §. 3. l. 18. §. 3. l. pen. h. t. l. 31. ff. de pign. act. l. 61. §. 6. ff. de furt.*
2. Restituantur impensae majores necessariò in rem commodatam perpetuae utilitatis causa factae; non verò modicae & temporales. *l. 18. §. 2. h. t.* 3. Si re commodatà perdità, aut ab ipso commodatore surreptà, commodatarius pretium pro ea dederit, & deinde eadem in potestatem commodantis venerit, rectè agitur, ut aut rem aut pretium restituat. *l. 17. §. ult. l. 21. pr. h. t.* quò casu liberum est commodanti, utrum rem, an pretium restituere mauerit, quia in obligatione alternativa electio est penes debitorem. *l. 10. §. ult. de jur. dot. Bachov. ad Treutl. Disput. 24. th. 4. lit. D.*

7. Quæritur hîc, an commodatarius compensationis beneficio uti possit? Resp. Disting. vel enim compensatio accipitur propriè pro retentione perpetua, vel impropriè, pro retentione temporali. In priori acceptione sumpta locum non habet, quia est pro solutione. *l. 4. ff. qui pot. in pign. l. 54. ff. de solut. & liberat.* species autem pro specie aut quantitas pro specie solvi non potest. *l. 2. §. 1. ff. de Rei. vindic.* E. nec compensari; Nisi æstimatio rei commodatae sit præstanda, & tunc rectè compensatur ea cum alio debito liquido. *arg. l. 11. C. de pos. l. fin. pr. & §. 1. in C. de Compens.* In posteriori verò significatione accepta locus est compensationi, & commodatarius rem commodatam ob impensas in eam factas tamdiu retinere potest, donec ipsi à commodatore satisfiat. *l. 18. §. ult. h. t. Confer Magnif. Dn. Frantz. Comment. ad ff. n. 19. ejusdemq. Exercit. 9. quæst. 7.* quod adeo verum est, ut, si commodator rem commodatam surripuit, teneatur actione furti. *l. 15. §. ult. l. 59. ff. de furt.*

8. Concurrit cum hâc actione contraria Rei vindicatio,

catio, veluti si commodatarius pro re deperdita pretium dederit, & deinde eadem in potestatem commodantis pervenerit, quia aestimatione soluta dominus rei factus est. *l. 5. §. 1. h. t. l. 46. §. 47. ff. de rei vind.* Deinde etiam actio ex stipulatu, si commodator caverit se rem reperiendam restitutum. *l. 13. pr. h. t.* Item actio furti, si commodans rem commodatam, quam commodatarius ob impensas in eam factas aliasve justas causas retinet, clam abstulerit. *l. 15. §. ult. l. 59. ff. de furt.*

9. Finitur tandem & dissolvitur commodatum potissimum tribus modis. 1. revocatione rei commodatæ data, & quidem tempestiva. *l. 17. §. 3. h. t. vid. supra cap. 6. n. 6.* 2. Morte ejus, cujus gratia res commodata est. *Sebast. Medic. tract. Mors omnia solvit part. 2. conclus. 22. n. 62.* 3. Rei commodatæ interitu, quem probare debet commodatarius, quò probatò, agens commodans ostendat, quòd commodatarii culpâ vel dolo res illa interierit. *arg. l. 32. §. species 5. ff. de legat. 2.* Et hæc de præsentia materia pro ingenii tenuitate sufficiant. D.T.O.M.
sit laus, honor & gloria.

Quod tua *Juridica* mens acriter incubet
Arti, (Themistos
Egregius labor hic demonstrat. Agona
Omnibus lætis intras, & tela laceßis
Docta; Tibi meritò sic *Niceteria* spondet,
Et caput obnubet Themis æternante brabeo.

Per. Eximio Dn. Autori grat.
P R Æ S E S.
Ad

Ad Eximium Dn. Respondentem;

Quid COMMODATUM sit, quibusque personis
Sit contrahendum, quaeque Commodatarii,
Quae Commodantis munia atque sint partes;
An mente captus, an pupillus infansque,
An prodigus patrimonique profusor
Aut commodare, aut commodata cujusquam
Capere sit aptus: quaeque res dari possint
Capiue: dum sollerter eruditeque
Exponis: Opto, quam studiis modo, HENCKELI,
Operam locasque commodasque, permultum,
Honoris atque commodi TIBI gignat.

JO. ANDREAS BOSIUS
P. P.

Qui sibi conatur meritos virtutis honores
Quarere, ei Phoebus semper amicus erit;
Qui per tesqua meat, sacris vigilatque Camoënis,
Serta ejus meritis præbet Apollo comis;
Excolit & doctæ qui pingua rura Minervæ,
Nil isti deerit, fata nec astra ruent
Illius in tectum, justos cum pendat honores,
Et summos titulos Dia Minerva paret:
Et sic Sicelidum semen Tibi surget, Amice,
Usque quod in campis nascitur Aoniis.
Nempe dabit Phoebus studiorum præmia digna:
Præmia, quæ gnavis suppeditare solet.
Sic quoque dum cathedrâ facundo differis ore,
HENCKELI, astrifonus Jupiter haud deerit.
Præsentes ausus idcirco JOVA secundet,
Comprecor, ut patriæ promptus adesse queas.

His

353

His addo hoc votum: Non raro prospera quæque
Assume, & vitâ Nestora vince simul!
Sed quid multa loquar, cùm clausit omnia votum?
HENCKELI salve, vive, vale atque vige!

*Honoris & benevolentia ergò Politissimo Dn. Re-
spondenti, Fautori atque Amico suo haut
vulgariter dilecto tenui Mu-
sâ acclamat*

M. Henningus Volkmar / Gosla-
riâ - Saxo, SS. Theol. Stud.

Sic est! Ut primo si quem Natura sub ortu
Indole præ reliquis nobiliore notat;
Conamen, radiis veluti fulgentibus, omne
Prodat, & ingenii spargat ubique faces.
Præstat id HENCKELIUS, ductu dum Præsidis, Ampli
BECHMANNI, Legum pulpita docta petit;
UTENDUMQUE DATI naturam differit, & jus
Monstrat, & obstantes semovet arte Locos.
Strenuus ergo mica! Laudem certamine tolles,
Pro merito tandem Præmia digna feres.

Hicce

Præstantissimi nec non Eruditiss. Dn. Aut. Respond.
Amici sui Pyladæi Academiæ τῆ ἀπαρχῆς
gratulabundus applaudebat

Johannes Christianus Mackius
Coburgensis Fr. Φιλίατε ©.

Helm-

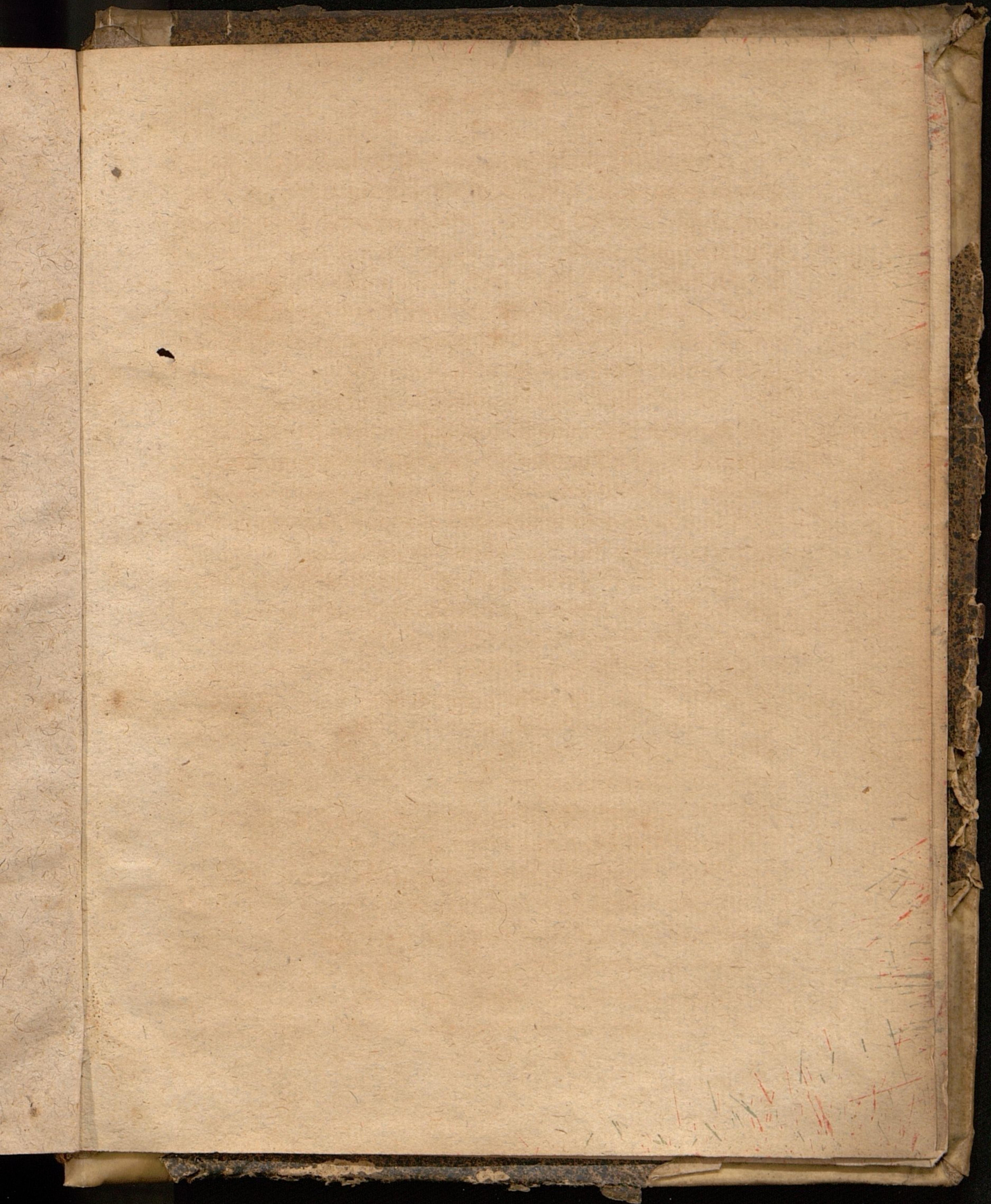
Helmstadt, quod nec, nec Jena degener hospes
Vixeris HENCKELI, non sine laude probas:
Quippe *dati utendum* naturam, Præside CLARO
BECHMANNO, monstras, publicitusque doces,
Eximiam certò laudemque decusque mereris,
Fautores laudant nec *mea* Laus deerit.
Gratulor, & Superos veneror, *Tua* cœpta secudent,
Atque *Tibi* tandem digna brabea ferant.

Boni ominis ergò Præstantiss. & Doctiss. Dn. Respon-
denti, Amico suo certissimo de primo in
Paestra Juridica periculo gra-
tulabundus fundebat

Johannes Henricus Müller Rho-
dâ-Thuringus, SS. Theol. Stud.

F I N I S.

Ka 3047.

X2614847

WPA

DEO TER-*OPT.* MAX. *AUSPICE,*
DISPUTATIO JURIDICA, *J. 18.*

DE
COMMODATO,

Quam
Magnifico, Nobilissimo, Consultissimoq; Jctorum
Ordine in Illustri Salana consentiente,

SUB PRÆSIDIO

VIRI

AMPLISSIMI, CONSULTISSIMI, ATQ;UE
EXCELLENTISSIMI

DN. JOHANNIS VOLK.

Bechmans / J. U. D. Famigeratissimi, Curia; Provincia-
lis Saxonica, qua; Jenæ est, Advocati Ordinarii gravissimi,

Patroni ac Præceptoris sui omni honoris &
observantia cultu etatè prosequendi,

Publicæ disquisitioni submittit

In Auditorio Jctorum,

Ad diem Martii

MICHAEL HENCKELIUS,

Umenâ-Thuringus, Aut. & Resp.

ANNO

ACADEMIÆ IVBILÆO.

Typothetâ SAMUELIS KREBSIO.

